

UCHWAŁA Nr XXIX/193/2017
RADY GMINY WIERZCHLAS
z dnia 30 sierpnia 2017 r.

w sprawie: przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wierzchlas na lata 2017 – 2025.

Na podstawie art. 18 ust. 2, pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446, 1579, 1948; z 2017 r. poz. 730, 935) oraz art. 17 ust. 1, pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2016 r. poz. 930, 1583, 1948, 2174; z 2017 r. poz. 38, 60, 624, 777, 1292, 1428, 1475) **Rada Gminy Wierzchlas uchwała, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wierzchlas na lata 2017 – 2025” stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

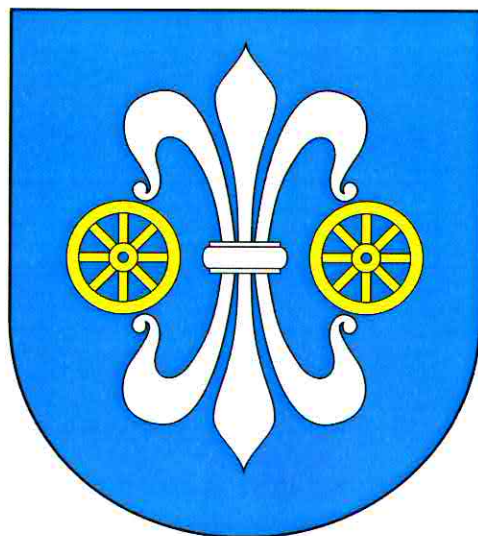
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wierzchlas.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy
Jacek Młynarczyk

Załącznik do uchwały nr XXIX/193/2017
Rady Gminy Wierzchlas z dnia 30.08.2017 r.

**Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych
w Gminie Wierzchlas
na lata 2017 - 2025**

Wierzchlas, 2017 r.

Spis treści.

Wstęp.....	4
1. Podstawy prawne.	5
2. Zgodność celów strategii z innymi dokumentami strategicznymi.	6
3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Wierzchlas.	7
3. 1. Charakterystyka Gminy Wierzchlas.	7
3.2. Sytuacja demograficzna.	8
3.3. Lokalny rynek pracy.	10
3.4. Budżet Gminy.	12
3.5. Infrastruktura komunalna i mieszkaniowa.	13
4. Dostępność usług społecznych.	14
4.1. Edukacja.	14
4.2. Kultura i sport.	15
4.3. Opieka zdrowotna.	15
4.4. Pomoc społeczna.	16
4.5 Bezpieczeństwo publiczne.	17
5. Identyfikacja problemów społecznych na obszarze Gminy Wierzchlas.	18
5.1. Dominujące problemy w ujęciu pomocy społecznej.	18
5.2. Bezrobocie.	20
5.3. Przemoc w rodzinie.	21
5.4. Uzależnienia.	22
5.5. Sytuacja osób starszych, chorych i niepełnosprawnych.	23
5.6. Kwestia przestępczości.	24
5.7. Podsumowanie części diagnostycznej i prognoza zmian społecznych	25
6. Analiza SWOT w zakresie rozwiązywania problemów społecznych Gminy Wierzchlas.	26
7. Założenia strategiczne.	27
7.1. Prognoza w zakresie zmian objętych strategią.	27
7.2. Kierunki i zakres działań do osiągnięcia celów strategicznych.	27
8. Cele i kierunki niezbędnych działań.	28
Misja Gminy Wierzchlas w sferze społecznej.	28
Priorytet I. Przeciwdziałanie trwałemu ubóstwu.	29
Priorytet II. Wsparcie dzieci i rodzin.	30
Priorytet III. Wsparcie osób starszych i chorych.	31

Priorytet IV. Zmniejszenie barier związanych z niepełnosprawnością.	31
Priorytet V. Minimalizowanie uzależnień, przemocy w rodzinie i innych dysfunkcji. ...	33
9. Zarządzanie, monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych .	34
9.1. Zarządzanie realizacją strategii.	34
9.2. Monitoring i ewaluacja realizacji strategii.	35
9.3. Finansowanie wydatków związanych z realizacją strategii.	35
10. Zakończenie.	36

Wstęp

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wierzchlas na lata 2017-2025 jest wieloletnim dokumentem planistycznym stanowiącym wyraz lokalnej polityki społecznej. Uzasadnieniem dla jej opracowania i wdrożenia jest zaplanowanie takich zmian społecznych, które umożliwiłyby zrównoważony rozwój Gminy Wierzchlas oraz rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców z wykorzystaniem zasobów i potencjału zarówno miejscowych instytucji jak i przedstawicieli społeczności lokalnej. Strategia określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki kwestii społecznych. Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz doprowadzić do integracji społecznej. Strategia definiuje istniejące problemy, wyznacza najważniejsze priorytety i wskazuje na metody ich rozwiązywania.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wierzchlas na lata 2017 – 2025 została opracowana w sposób uwzględniający potrzeby i oczekiwania różnych grup społecznych. Dokument składa się z dwóch zasadniczych części: diagnozy sytuacji społecznej Gminy oraz założeń programowych (wdrożeńowych). Część diagnostyczna obejmuje podstawowe zagadnienia charakteryzujące Gminę Wierzchlas, w tym dotyczące procesów demograficznych, rynku pracy, problemów społecznych oraz dostępności usług społecznych i aktywności mieszkańców. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Wierzchlas została opracowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzchlesie we współpracy z Urzędem Gminy oraz jednostkami administracji publicznej takimi jak: Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wieluniu, Komenda Powiatowa Policji, placówki oświatowe, Samodzielne Publiczne Zakłady Opieki Zdrowotnej, przy wykorzystaniu ich doświadczenia, wiedzy i kompetencji z zakresu polityki społecznej. Wykorzystano również własne materiały sprawozdawcze, analizy dokumentów statystycznych, głównie sprawozdań MPiPS-03 ze świadczeń pieniężnych i w naturze udzielonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzchlesie, informacji o stanie i strukturze bezrobocia z Powiatowego Urzędu Pracy w Wieluniu, oraz danych statystycznych obrazujących poziom życia mieszkańców i rozwój Gminy, dostępnych w Banku Danych Lokalnych GUS.

Zasadniczo analiza sytuacji społecznej została przeprowadzona dla przedziału czasowego 2013-2016. W przypadku niektórych obszarów diagnozy przyjęto dłuższy okres analizy, aby uwypuklić zachodzące procesy.

W dokumencie Strategii określono cel główny, cele szczegółowe i działania zmierzające do rozwiązania lub zminimalizowania skutków problemów społecznych zidentyfikowanych na terenie Gminy Wierzchlas.

Część wdrożeniowa strategii przedstawia wizje projektowanych zmian oraz katalog niezbędnych kierunków działań, następnie zaś wskazówki, jak skutecznie zarządzać realizacją strategii.

System wdrożenia działań strategicznych oparto na gminnych programach o charakterze obligatoryjnym i fakultatywnym, odnoszących się do rozwiązywania poszczególnych problemów zdiagnozowanych w procesie tworzenia strategii.

Proponowany system wdrażania strategii może być zmodyfikowany zgodnie z określonymi w strategii zasadami, jeżeli wystąpi uzasadniona potrzeba.

1. Podstawy prawne.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zgodnie z którą do zadań własnych Gminy o charakterze obowiązkowym należy „opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Ponadto w świetle w/w ustawy strategia powinna zawierać w szczególności:

- 1) diagnozę o sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie: celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii – jej ram finansowych oraz wskaźników realizacji działań.

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wierzchlas oraz jej wdrożenie, odpowiada właściwym przepisom prawnym, do których należą:

- Ustawa z dnia 12 marca 2014 r. o pomocy społecznej;
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- Ustawa z dnia z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci.
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych;
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy, o zmianie Kodeksu Cywilnego;
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych;
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy;
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny;
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego;

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

2. Zgodność celów strategii z innymi dokumentami strategicznymi.

Strategia jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych powinna uwzględniać założenia i wytyczne dokumentów, które podejmują temat wykluczenia społecznego jako jedno z głównych wyzwań dla współczesnej polityki społecznej, a wśród nich m.in.: Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu; Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo oraz Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji.

Na poziomie regionalnym kluczowym dokumentem określającym cele i zadania samorządu województwa łódzkiego, publicznych instytucji pomocy społecznej i służb zatrudnienia oraz podmiotów niepublicznych w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu jest Wojewódzka Strategia w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2007 – 2020. Misją polityki społecznej w województwie łódzkim jest poprawa jakości życia mieszkańców w regionie, szczególnie tych, którzy ze względu na trudną sytuację życiową nie są w stanie samodzielnie zaspokoić podstawowych potrzeb bytowych, a przez to nie mogą uczestniczyć lub mają ograniczony udział w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym.

Na podstawie wyznaczonych priorytetów polityki społecznej województwa łódzkiego oraz misji przyjęto następujące cele strategiczne:

1. Wdrażanie aktywnej polityki społecznej.
2. Systemowa pomoc osobom i rodzinom.
3. Tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu w życiu społecznym osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.
4. Zapobieganie i przeciwdziałanie problemom uzależnień.
5. Zwiększenie samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych.
6. Propagowanie aktywnego trybu życia i wsparcie osób w wieku poprodukcyjnym.

Strategia niniejsza jest także zgodna ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Wieluńskim na lata 2014 -2021. Określono w niej następującą misję: Powiat wieluński miejscem wyrównanych szans społecznych tworzenia warunków przeciwdziałania marginalizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Strategia zakłada realizację następujących celów strategicznych:

1. Opieka nad dzieckiem i rodziną.
2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych i starszych.
3. Przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia i ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego.

Wreszcie w pewnych zakresach Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2025 jest spójna z dokumentem strategicznym funkcjonującym na poziomie lokalnym - Strategią Rozwoju Gminy Wierzchlas na lata 2016 – 2022, zwłaszcza w jej Celu strategicznym II– Poprawa warunków życia mieszkańców Gminy Wierzchlas poprzez ochronę zdrowia, zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, socjalnego, edukację, oświatę i sport.

3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Wierzchlas.

3. 1. Charakterystyka Gminy Wierzchlas.

Gmina wiejska Wierzchlas położona jest w południowo – zachodniej części województwa łódzkiego, w powiecie wieluńskim. Gmina Wierzchlas zlokalizowana jest we wschodniej części Powiatu i graniczy z Gminami:

- Osjaków, Wieluń oraz Pątnów – należącymi do Powiatu Wieluńskiego,
- Działoszyn, Siemkowice – w Powiecie Pajęczańskim.

Mapa. Położenie Gminy Wierzchlas w Powiecie Wieluńskim.

Źródło: https://www.osp.org.pl/hosting/katalog.php?id_w=6&id_p=131&id_g=1053

Odległość do najbliższych ośrodków miejskich to: Wieluń (9 km), Działoszyn (19 km), Pajęczno (31 km), Kluczbork (49 km), Częstochowa (53 km), Sieradz (54) km, Radomsko (69 km). Odległość do miasta wojewódzkiego jakim jest Łódź wynosi około 100 km.

Powierzchnia Gminy wynosi 11.895 ha i zajmuje 12,84% powierzchni Powiatu Wieluńskiego, co czyni ją największą pod względem powierzchni w Powiecie. Gęstość zaludnienia w Gminie wynosi średnio 55 osób/km².

Gmina złożona jest z 15 sołectw, należą do nich: Wierzchlas A, Wierzchlas B, Kraszkowice, Broników, Krzczów, Kochlew, Toporów, Kamion, Mierzyce, Przywóz, Łaszew Rządowy, Łaszew, Przycłapy, Jajczaki, Strugi.

Znaczną część powierzchni Gminy zajmuje obszar Załęczańskiego Parku Krajobrazowego. Na terenie parku występuje 678 gatunków roślin, w tym 21 chronionych całkowicie i 12 częściowo. Powierzchnia gruntów leśnych w Gminie Wierzchlas wynosi ogółem 4.587,52 ha i stanowi 38 % powierzchni Gminy. Największe kompleksy leśne usytuowane są w rejonie rzeki Warty. Bez wątpliwa potencjał Gminy Wierzchlas tkwi w jej walorach turystyczno – krajoznawczych. Walory krajobrazowe obejmują: łuk Warty, wapienne wzgórza, głazy narzutowe, formy erozyjne w postaci wąwozów, jaskinie, obszary źródłiskowe w postaci wysięków jak i punktowych źródeł krasowych. Zwracają uwagę również liczne walory kulturowe takie jak: kurhany, osady i cmentarzyska, zbiorowiska roślinne, torfowiska.

Gmina Wierzchlas jest miejscem wypoczynku i rekreacji znacznej rzeszy turystów. Są oni przyciągani głównie wspaniałymi walorami przyrodniczymi, ale również obiektami

zabytkowymi świadczącymi o bogatej historii i kulturze wierzchlejskiej ziemi. Zwiedzanie ułatwiają wyznaczone szlaki turystyczne. Nie bez znaczenia pozostaje baza noclegowa i gastronomiczna, choć coraz lepiej rozwinięta, nadal nie jest wystarczająca w stosunku do potrzeb. Ośrodki oraz gospodarstwa agroturystyczne posiadają w swojej ofercie m.in. spływy kajakowe, jazdę konno, wycieczki rowerowe, zimowe kuligi, organizowanie konferencji, szkoleń, przyjęć okolicznościowych, sal bankietowych.

Wykorzystaniu walorów turystyczno-krajobrazowych, a także rozwojowi gospodarstwu Gminy Wierzchlas sprzyja dobrze rozwinięty układ komunikacyjny i drogowy. Gminę przecina droga wojewódzka nr 486 łącząca drogę krajową nr 43 w Wieluniu z drogą krajową nr 42 w Działoszynie. Jest ona w dobrym stanie i stanowi najważniejszy ciąg drogowy dla Gminy Wierzchlas. Przez obszar Gminy przebiega również 8 dróg powiatowych (3525E, 4518E, 4519E, 4523E, 4524E, 4525E, 4527E, 4529E). Łączna długość dróg powiatowych na terenie Gminy Wierzchlas wynosi 37,468 km, w tym o nawierzchni bitumicznej 35,201 km dróg (93,95 % ogółu) oraz o nawierzchni tłuczniowej 2,267 km. (6,05 % ogółu). Łączna długość dróg gminnych wynosi 53,581 km. Niektóre z nich wymagają przebudowy i modernizacji. Sieć dróg w Gminie oraz połączenia komunikacyjne łączą ze sobą wszystkie miejscowości Gminy.

Na obszarze Gminy występuje niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych. Nie przebiegają tu linie kolejowe.

Komunikacja zbiorowa realizowana jest przez dobrze rozwiniętą sieć komunikacji autobusowej – głównie PKS Wieluń.

3.2. Sytuacja demograficzna.

Liczba ludności w Gminie Wierzchlas wg faktycznego miejsca zamieszkania latach 2013-2016 utrzymuje się na zbliżonym poziomie, widoczna jest jednak niewielka tendencja ku zwiększaniu się liczby ludności. Przeważają osoby w wieku produkcyjnym oraz poprodukcyjnym. W 2016 r. liczba mieszkańców wyniosła 6.650 osób. W porównaniu do 2013 r. liczba ludności wzrosła o 107 osób.

Najbardziej zaludnioną miejscowością w Gminie jest Wierzchlas (1882 mieszkańców), kolejne najbardziej zaludnione jednostki to Kraszkowice i Mierzyce. Najmniejsza liczba mieszkańców zamieszkuje Przycłapy (103 osoby), Broników (82 osoby) oraz Ogroble (39 osób).

Tabela 1. Ludność Gminy Wierzchlas w latach 2013 - 2016.

Wyszczególnienie	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Mieszkańcy w osobach				
Ogółem	6543	6580	6636	6650
Kobiety				
Ogółem	3280	3320	3334	3334
Wiek 0-17	592	594	593	581
Wiek 18-59	1830	1871	1889	1910
Wiek 60 lat i więcej	858	855	852	843
Mężczyźni				
Ogółem	3263	3260	3302	3316
Wiek 0-17	617	607	614	628
Wiek 18-64	2237	2240	2272	2262
Wiek 65 lat i więcej	409	413	416	426

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności U.G. Wierzchlas

W strukturze ludności Gminy Wierzchlas nieznacznie dominują kobiety, które w 2016 r. w liczbie 3334 stanowiły 50,13 % ogółu mieszkańców. Warto również dodać, że taka sytuacja ma miejsce w całym okresie analizy – w latach 2013-2016. Liczbowa przewaga kobiet nad mężczyznami może mieć swoje źródło w zjawisku starzenia się społeczeństwa i dłuższym trwaniu życia kobiet.

Spółeczeństwo Gminy Wierzchlas wykazuje cechy starzenia się. W 2016 r. prawie jedną piątą (19,08%) w jego strukturze stanowiły osoby w poprodukcyjnym okresie (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej). Zmniejsza się udział osób w wieku przedprodukcyjnym, a więc dzieci i młodzieży do 18 roku życia z 18,48 % w 2013 r. do 18,18 % w 2016 r. co świadczy o niskiej liczbie urodzeń. Odsetek osób w wieku produkcyjnym (mężczyźni 18-64 lata i kobiety 18-59 lat) zwiększył się z 62,16 % w 2013 r. do 62,74 % w 2016 r.

Wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym jest wyzwaniem dla służby zdrowia, pomocy społecznej oraz instytucji kultury, które powinny tworzyć i udostępniać najstarszym mieszkańcom Gminy większą możliwość leczenia, rehabilitacji, zapewnienia usług opiekuńczych jak również miejsc rozrywki i spotkań.

Tabela 2. Ludność według ekonomicznych grup wieku.

Wyszczególnienie	Rok 2013		Rok 2014		Rok 2015		Rok 2016	
Ogółem:	6543	100%	6580	100%	6636	100%	6650	100%
w wieku przedprodukcyjnym	1.209	18,48%	1.201	18,25%	1.207	18,19%	1.209	18,18%
w wieku produkcyjnym	4.067	62,16%	4.111	62,48%	4.161	62,70%	4.172	62,74%
w wieku poprodukcyjnym	1.267	19,36%	1.268	19,27%	1.268	19,11%	1.269	19,08%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności U.G. Wierzchlas.

Niestety przyrost naturalny w ostatnich latach jest ujemny. Tabela poniżej przedstawia ruch naturalny ludności w Gminie Wierzchlas, uwzględniając liczbę żywych urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny stanowiący różnicę pomiędzy liczbą urodzeń a liczbą zgonów.

Tabela 3. Ruch naturalny ludności w Gminie Wierzchlas.

Rok	Urodzenia żywe	Zgony ogółem	Przyrost naturalny
2010	68	75	-7
2011	54	67	-13
2012	63	89	-26
2013	63	71	-8
2014	62	82	-20
2015	76	85	-9
2016	66	76	-10

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, dane z ewidencji ludności Urzędu Gminy Wierzchlas

3.3. Lokalny rynek pracy.

Kondycja lokalnego rynku pracy wywiera istotny wpływ na sytuację społeczno-ekonomiczną Gminy. Wyraża się ona przede wszystkim w potencjale zatrudnieniowym dominujących form działalności gospodarczej, strukturze podmiotów gospodarki narodowej oraz skali zatrudnienia i bezrobocia.

W 2016 r. w Gminie Wierzchlas zarejestrowanych było 447 podmiotów gospodarczych, w stosunku do roku 2010 ich ilość wzrosła o 59 jednostek.

Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Wierzchlas w latach 2010 - 2016.

Rok	Liczba podmiotów
2010	388
2011	360
2012	380
2013	398
2014	403
2015	414
2016	447

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych.

Według podziału na sektory własnościowe w Gminie Wierzchlas dominowały podmioty sektora prywatnego i w roku 2016 stanowiły 96,64 % ogółu. Wśród nich przeważały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, stanowiły 86,87% podmiotów prywatnych oraz 83,62 % wszystkich zarejestrowanych w Gminie podmiotów gospodarczych. W gminie funkcjonuje również znaczna ilość stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w Gminie Wierzchlas wg sektorów własnościowych w latach 2013 – 2016.

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	398	403	414	447
Sektor publiczny	15	15	15	15
Sektor prywatny	383	388	399	432

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na kondycję lokalnego rynku pracy w istotny sposób wpływają przedsiębiorstwa generujące stałe miejsca pracy i zapewniające zatrudnienie wielu mieszkańcom. Do największych zakładów na terenie Gminy należą: Zakład Przetwórstwa Mięsnego „Matyja”; Zakład Piekarniczo-Cukierniczy „Krajewski”; Piekarnia „Kłos” Kraszkowice, Zakład Piekarniczy „Janusz Napieraj Wierzchlas; Piekarnia „Grażyna Olejnik” Wierzchlas;, Piekarnictwo ”Piotr Podyma” Wierzchlas.

Niemal w każdej miejscowości Gminy znajdują się sklepy spożywcze i przemysłowe, gdzie można nabyć najpotrzebniejsze artykuły. Jednak obroty tych punktów handlowych z roku na rok spadają. Mieszkańcy coraz częściej dokonują zakupów w dużych centrach handlowych dyskontach zlokalizowanych w pobliskim Wieluniu, ponieważ oferują artykuły w lepszych cenach.

Wśród podmiotów gospodarczych w Gminie funkcjonują trzy apteki (w Mierzycach, Wierzchlesie i Kraszkowicach), Punkt Bankowy Nadwarciańskiego Banku Spółdzielczego w Działoszynie z siedzibą w Wierzchlesie oraz Filia Urzędu Poczтового w Wieluniu z siedzibą w Wierzchlesie.

W 2010 roku w wyniku Powszechnego Spisu Rolnego w Gminie Wierzchlas zarejestrowano 1202 gospodarstwa domowe. Dochody z działalności rolniczej czerpało 89,60 % z nich. Znaczny odsetek gospodarstw 60,4% uzyskiwał dochody z pracy najemnej. Dla 33,36 % źródłem utrzymania była emerytura i renta. Dochody z pozarolniczej działalności gospodarczej uzyskiwało natomiast 9,32 % gospodarstw domowych.

Tabela 6. Gospodarstwa domowe z dochodami z różnych źródeł.

Ogółem	1202	
z dochodem z działalności rolniczej	1077	89,60%
z dochodem z emerytury i renty	401	33,36 %
z dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej	112	9,32%
z dochodem z pracy najemnej	726	60,40%
z dochodem z innych nie zarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą	46	3,83%

Źródło: GUS, Powszechny Spis Rolny 2010 – wg siedziby gospodarstwa

Z powyższej tabeli wynika, że 89,60% gospodarstw domowych ogółem stanowiły te prowadzące działalność rolniczą. Najwięcej gospodarstw prowadzących działalność rolniczą odnotowano o powierzchni od 1 do 15 ha, które stanowiły 90,6 % ogółu. Gospodarstwa rolne o powierzchni 15 ha i więcej stanowiły około 4% gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. Gospodarstwa do 1 ha włącznie stanowiły około 5,4 % ogółu. W 2010 roku zarejestrowano 1041 gospodarstw rolnych, w około 94% uprawiano zboża, w 63,5% gospodarstw zajmowano się również uprawą ziemniaków, około 5% warzyw gruntowych. Działalność niespełna 1% związana była z uprawami przemysłowymi.

Gmina Wierzchlas mimo przemian pozostaje w dalszym ciągu gminą rolniczą. Gospodarstwa rolne stanowią ważny element życia i rozwoju. Rolnictwo jest jednak mało innowacyjne co powoduje, że wiele osób odchodzi od niego i poszukuje pracy w Wieluniu lub innych miastach jak również poza granicami kraju. Mały areal upraw sprawia, że dochody stają się w tym sektorze niskie. Poziom nowych inwestycji w gospodarstwa rolne jest niski. Rynek przetwórczy w gminie jest ograniczony. Rolnicy nie zrzeszają się również w związki producentów.

Kondycja lokalnego rynku pracy wyraża się również liczbie pracujących oraz skali bezrobocia.

Tabela 7. Sytuacja na rynku pracy w Gminie Wierzchlas w latach 2012 – 2016

Lata	Ludność w wieku produkcyjnym	Liczba osób bezrobotnych						
		Ogółem	kobiety	z prawem do zasiłku	Długotrwale bezrobotni		w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	
					ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
2012	4062	378	176	56	181	84	32	17
2013	4067	358	163	42	201	93	31	17
2014	4067	334	161	40	193	89	24	13
2015	4111	307	142	37	175	80	22	15
2016	4161	256	137	25	160	82	18	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Wieluniu - Informacji o stanie i strukturze bezrobocia w powiecie wieluńskim wg stanu na 31.12.2012-2016 r.

Analizując powyższe dane należy zauważyć wyraźny spadek bezrobocia. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na dzień 31.12.2016 r. w porównaniu do 2012 r. zmniejszyła się o 122 osoby.

Ponadto należy zauważyć, że około 60% zarejestrowanych osób bezrobotnych stanowią długotrwale bezrobotni. Nadal w trudnej sytuacji na rynku pracy znajdują się osoby młode. Analiza skali bezrobocia wymaga uwzględnienia faktu, iż bezrobocie rejestrowane nie odzwierciedla całkowicie problemu braku zatrudnienia. Wiąże się to przede wszystkim z tym, że część osób rejestruje się w PUP, ponieważ chcą uzyskać ubezpieczenie zdrowotne lub zasiłek a w rzeczywistości pracują w tzw. szarej strefie. Z drugiej strony natomiast istnieje kategoria osób niepracujących, chcących podjąć pracę ale z różnych powodów nie zarejestrowanych. Miejsc pracy nie brakuje, ale są one częściej adresowane do mężczyzn, ponadto oferowane poniżej oczekiwań warunki pracy i płacy stanowią bodziec do dezaktywizacji zawodowej albo migracji zarobkowej do większych miast lub za granicę. Wyzwaniem pozostają również m.in. słaby rozwój kapitału ludzkiego (niskie kwalifikacje, przypadkowy wybór ścieżki rozwoju zawodowego, brak motywacji), niedostatek kultury i wzajemnego szacunku miejsc pracy a także trudności w zapewnieniu opieki nad małymi dziećmi (z uwagi na słabo rozwiniętą opiekę żłobkową).

3.4. Budżet Gminy.

Zamożność Gminy, a więc przede wszystkim stan i struktura jej finansów, to jeden z czynników wpływających na jakość życia mieszkańców. Z budżetu Gminy mogą być finansowane inwestycje w infrastrukturę techniczną, społeczną, mieszkaniową, a także zaspokajane różnorodne potrzeby mieszkańców, np. zdrowotne, edukacyjne, kulturalne czy sportowo-rekreacyjne. Środki budżetu Gminy mogą być również przeznaczone na wsparcie osób i rodzin w trudnej sytuacji.

Gmina Wierzchlas zamknęła budżet 2016 roku z wolnymi środkami w wysokości 1.989.703,- zł. przy czym dochody wyniosły 23.639.268,- a wydatki 24.163.969,- zł. Analiza dochodów i wydatków przypadających na jednego mieszkańca w latach 2014 - 2016 wskazuje na wzrost dochodów ogółem w przeliczeniu na mieszkańca z 2.876,- zł. w 2014 r. do 3.576,- zł.

Tabela 8. Dochody i wydatki przypadające na 1 mieszkańca w Gminie Wierzchlas w latach 2013-2016.

Wyszczególnienie	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Dochody ogółem na 1 mieszkańca	2.876,- zł.	3.718,- zł	3.576,- zł.
Wydatki ogółem na 1 mieszkańca	3.109,- zł.	3.660,- zł.	3.655,- zł.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z księgowości U.G. Wierzchlas.

Największy udział w strukturze dochodów budżetu Gminy Wierzchlas mają subwencje i dotacje z budżetu państwa, które stanowią około 88% ogółu dochodów. Natomiast dochody własne, w tym dochody pochodzące m.in. z podatków i opłat lokalnych , dochodów z usług stanowią około 12 % ogółu dochodów.

Zdecydowanie najwięcej środków wydatkowanych jest w ramach działu 801 „Oświata i wychowanie”. W 2016 r. wydatki na utrzymanie placówek oświatowych wyniosły 9.440.133,- zł. co stanowiło 36,07 % wszystkich wydatków. Na drugim miejscu znalazły się wydatki na „pomoc społeczną” (dział 852), które wyniosły 6.378.464,- zł. tj. 26,40 % ogółu wydatków. W ostatnich latach struktura wydatków Gminy nie uległa zasadniczym zmianom.

3.5. Infrastruktura komunalna i mieszkaniowa.

W latach 2010-2015 systematycznie wzrasta liczba mieszkań w gminie, a w 2015 odnotowano ich 1945.

Tabela 9. Liczba mieszkań w Gminie Wierzchlas w latach 2010 - 2015.

2010	2011	2012	2013	2014	2015
1879	1897	1916	1923	1939	1945

Źródło: Główny Urząd Statystyczny. Bank Danych Lokalnych

Wzrasta również przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w 2014 roku jest to 98,7m²) oraz przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (w 2014 r. wyniosła 29,10 m². W tym samym czasie wartości dla Powiatu Wieluńskiego wynosiły odpowiednio 86,1 m² oraz 27,9 m². Świadczy to o dobrych zasobach mieszkaniowych w Gminie, które kształtują się powyżej przeciętnych występujących w Powiecie.

Tabela 10. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w Gminie Wierzchlas.

M ²	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1 mieszkania	92,6	92,9	96,5	97,0	97,8	98,0	98,7
Na 1 osobę	25,4	25,7	27,5	27,9	28,6	28,8	29,1

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych.

Istotną rolę z punktu widzenia jakości i poziomu życia odgrywa wyposażenie mieszkań w urządzenia sanitarne oraz dostęp do infrastruktury technicznej. W Gminie Wierzchlas sieć kanalizacyjna jest słabo rozwinięta. Sieć kanalizacyjna funkcjonuje od 2011 roku, a jej długość wynosi 6,1 km. Odnotowano 106 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych. Z sieci tej korzysta 369 osób (czyli 5,6% ogółu ludności).

Sieć wodociągowa rozwinięta jest w Gminie bardzo dobrze. Z sieci wodociągowej korzysta 6461 osób, czyli około 98 % ogółu ludności Gminy.

Tabela 11. Mieszkania wyposażone w łazienkę i centralne ogrzewanie - w % ogółu mieszkań w Gminie Wierzchlas.

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Mieszkania wyposażone w łazienkę - w % ogółu mieszkań	74,7	74,9	79,9	80,2	80,4	80,6	80,8
Mieszkania wyposażone w centralne ogrzewanie – w % ogółu mieszkań.	66,6	66,8	71,6	71,9	72,2	72,4	72,7

Podsumowując warunki mieszkaniowe w Gminie Wierzchlas są dobre. Mankamentem jest słabo rozwinięta kanalizacja oraz niewielki dostęp do sieci gazowej, co ma znaczny wpływ na jakość życia mieszkańców, ale także na stan środowiska przyrodniczego.

4. Dostępność usług społecznych.

4.1 Edukacja

Zgodnie z art. 7 pkt 8 ustawy o samorządzie gminnym, do zadań własnych Gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie edukacji. Realizując zadania ustawowe Gmina Wierzchlas prowadzi następujące placówki oświatowe:

- Publiczne Przedszkole w Wierzchlesie
- Publiczne Przedszkole w Kraszkowicach
- Publiczne Przedszkole w Mierzycach
- Szkoła Podstawowa im. H Sienkiewicza w Wierzchlesie
- Szkoła Podstawowa w Kraszkowicach
- Szkoła Podstawowa w Mierzycach
- Szkoła Podstawowa z Oddziałem Przedszkolnym w Łaszewie
- Szkoła Podstawowa z Oddziałem Przedszkolnym w Toporowie
- Publiczna Szkoła z Oddziałami Integracyjnymi Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Strugach.
- Publiczna Gimnazjum im. Jana Kochanowskiego w Mierzycach
- Publiczne Gimnazjum im. Bohaterów Września 1939 roku w Wierzchlesie

Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. w publicznych szkołach podstawowych w Gminie Wierzchlas funkcjonowały 34 oddziały, do których uczęszczało 411 uczniów. Natomiast w gimnazjach w 9 oddziałach uczyło się 182 uczniów.

Do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w roku szkolnym 2016/2017 uczęszczało 227 dzieci.

Tabela 12. Dzieci w wieku 3-6 lat w Gminie Wierzchlas.

Gmina Wierzchlas	Dzieci ogółem						
	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
	233	256	246	240	204	199	203
	Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym						
	188	233	239	242	217	193	227

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Wierzchlas.

Z powyższej tabeli wynika, że w niektórych latach (2013, 2014 i 2016) wychowaniem przedszkolnym było objętych więcej dzieci niż dzieci ogółem w wieku 3-6 lat. Powodem tego stanu rzeczy może być sytuacja przyjęcia dziecka do przedszkola nie posiadającego zameldowania na terenie naszej Gminy bądź przyjęcie do przedszkola dziecka poniżej 3 roku życia.

Szkoły oprócz podstawy programowej oferują zajęcia dodatkowe: edukacja czytelnicza, multimedialna, gimnastyka korekcyjna, zajęcia logopedyczne oraz wyrównawcze. Natomiast w Publicznej Szkole z Oddziałami Integracyjnymi w Strugach organizowane są zajęcia dodatkowe, a wśród nich: taneczne, gimnastyka korekcyjna, integracja sensoryczna, dostępna jest pomoc logopedy, rehabilitanta, pedagoga i psychologa.

W szkołach prowadzone są również koła zainteresowań, m.in. teatralne, szkolny klub sportowy. Dzieci od przedszkola uczą się języka angielskiego, uczestniczą w zajęciach komputerowych, organizowane są wycieczki.

Publiczne Gimnazja w Wierzchlesie i w Mierzycach posiadają pracownie: historyczną wraz z zapleczem, biologiczno-geograficzną, komputerową, matematyczną, polonistyczną, chemiczno-fizyczną wraz z zapleczem oraz salę gimnastyczną. W 2015 r. utworzono w

Gimnazjum w Wierzchlesie , a w 2016 w Gimnazjum w Mierzycach Ekopracownie współfinansowana ze środków WFOŚiGW w Łodzi.

Uczniowie biorą udział w różnego rodzaju konkursach, programach, projektach oraz zawodach sportowych.

4.2. Kultura, sport i rekreacja.

Działalność w zakresie kultury , sportu i rekreacji odgrywają istotne znaczenie w rozwiązywaniu problemów społecznych. Poprzez te sfery aktywności można realizować różne formy zapobiegania problemom. Upowszechnianie oraz udostępnianie kultury, sportu i rekreacji wpływa na jakość życia mieszkańców. Jednak na terenie Gminy nie funkcjonuje instytucja powołana do organizowania życia kulturalnego oraz sportowo - rekreacyjnego.

Działalność w zakresie kultury prowadzi Gminna Biblioteka Publiczna w Wierzchlesie z filiami w Kraszkowicach i Mierzycach.

Miejszem wielu imprez i wydarzeń o charakterze kulturalnym są remizy Ochotniczych Straży Pożarnych, gdzie organizowane są spotkania mieszkańców, różne uroczystości i jubileusze, zabawy taneczne (sobótkowe, sylwestrowe, majówki itp.), organizowane są zajęcia z aerobiku itp. Ponadto na terenie Gminy prężnie działają Koła Gospodyń Wiejskich, które organizują między innymi festyny rodzinne, corocznie uczestniczą w gminnych dożynkach przygotowując przyśpiewki i wieńce dożynkowe.

Niezwykle istotne z punktu widzenia integrowania społeczności lokalnej i tworzenia warunków sprzyjających włączeniu społecznemu osób i grup wykluczonych społecznie są organizowane od wielu lat dożynki gminne.

Infrastrukturę rekreacyjną uzupełniają ogólnodostępne place zabaw zlokalizowane w miejscowościach: Wierzchlas, Kraszkowice, Mierzyce, Łaszew, Toporów, Przywóz.

Bardzo istotnym aspektem rozwoju szczególnie młodych mieszkańców Gminy , jest infrastruktura sportowa, dzięki której mogą oni aktywnie i z korzyścią dla zdrowia spędzać czas wolny i rozwijać swoje umiejętności. W Gminie Wierzchlas dostępne są kompleksy i boiska wielofunkcyjne w Kraszkowicach, Krzczowie, w Łaszewie, w Mierzycach oraz w Wierzchlesie. Ponadto w Wierzchlesie, Mierzycach, Kraszkowicach oraz w Toporowie w Szkołach Podstawowych i Gimnazjach są sale gimnastyczne.

Jednak istniejąca struktura sportowa jest rozdrobniona. Brak jest ośrodka umożliwiającego organizowanie imprez sportowych i kulturalnych, a także zajęć rekreacyjnych dla mieszkańców o wymiarze masowym.

Na terenie Gminy Wierzchlas działa 5 klubów sportowych piłkarskich, które uczestniczą w rozgrywkach ligowych na różnym szczeblu. Są to 3 kluby seniorskie (LKS Wierzchlas, KS Kraszkowice, LZS Łaszew) oraz 2 juniorskie (KS Mierzyce i ONION Wierzchlas).

4.3. Opieka zdrowotna.

Zasadniczym elementem opieki zdrowotnej w Polsce są obecnie lekarze pierwszego kontaktu, realizujący podstawową opiekę zdrowotną (POZ). Zawiera się w niej leczenie oraz profilaktyka chorób, rehabilitacja, orzekanie o stanie zdrowia, także zapewnienie pacjentom opieki pielęgniarki środowiskowej oraz położnej. POZ może działać jako niepubliczny zakład opieki zdrowotnej (NZOZ) – firma prywatna; samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej (SPZOZ) - jednostka państwowa lub podległa jednostkom samorządu terytorialnego albo jako indywidualna lub grupowa praktyka lekarska.

Ponadto w krajowym systemie opieki zdrowotnej przewiduje się szereg innych rodzajów świadczeń np. ambulatoryjna opiekę specjalistyczną, leczenie szpitalne oraz ratownictwo medyczne.

W Gminie Wierzchlas funkcjonują 3 przychodnie:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Hipokrates” w Wierzchlesie,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Hipokrates” w Kraszkowicach,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medicor” w Mierzycach.

W bliskiej odległości od przychodni funkcjonują 3 apteki ogólnodostępne w Wierzchlesie, Kraszkowicach i Mierzycach.

Leczenie szpitalne pacjentów odbywa się w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Wieluniu oraz innych szpitalach np. w Łodzi, Sieradzu itp.

Szpital w Wieluniu udziela pomocy w zakresie Podstawowej Opieki Zdrowotnej w rodzaju: nocna, świąteczna, ambulatoryjna i wyjazdowa opieka lekarska i pielęgniarska oraz transport sanitarny. Znajdują się tu również poradnie specjalistyczne.

W Gminie realizowane są również bezpłatne akcje zdrowotne, np. bezpłatne badanie krwi, mammografia, badanie wzroku.

4.4. Pomoc społeczna.

Pomoc społeczna ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Podstawową jednostką organizacyjną Gminy Wierzchlas w systemie pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzchlesie. Realizuje on ustawowe zadania Gminy w zakresie pracy z osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej.

Do głównych zadań realizowanych przez GOPS należy:

1. udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
2. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
3. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych oraz zasiłków specjalnych celowych
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
6. przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
7. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom mniemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
8. przyznawanie zasiłków celowych na pokrycie biletu kredytowego,
9. opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
10. opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalno - rentowe za osobę, która rezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie zamieszkującymi matka, ojcem lub rodzeństwem,
11. praca socjalna,
12. organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
13. dożywianie dzieci,
14. sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,

15. kierowanie do domu pomocy społecznej ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca Gminy w tym domu,
16. opracowanie i realizacja projektów socjalnych,
17. podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb Gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.

Istotnym obszarem działalności GOPS jest praca socjalna. Świadczenie pomocy w postaci pracy socjalnej jest zadaniem własnym Gminy o charakterze obowiązkowym i nie jest uzależnione od posiadanego przez osobę czy rodzinę dochodu. Praca socjalna jest prowadzona na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w środowisku społecznym. Świadczona jest w celu rozwiązywania ich trudnych sytuacji życiowych, wzbudzeniu motywacji do działania oraz wzmacniania ich aktywności i samodzielności życiowej. Gmina Wierzchlas podzielona jest na 3 rejonu pracy socjalnej.

Kadrę Ośrodka stanowi Kierownik, 3 pracowników socjalnych realizujących prace socjalną w rejonach opiekuńczych, 1 pracownik ds. świadczeń rodzinnych oraz funduszu alimentacyjnego; 1 pracownik ds. świadczeń wychowawczych, asystent rodziny oraz 2 opiekunki domowe. Obsługę finansowo – księgową zapewnia Urząd Gminy.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzchlesie oprócz zadań z zakresu pomocy społecznej realizuje także zadania z zakresu świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, świadczenia wychowawczego, Karty Dużej Rodziny.

Oprócz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonują inne podmioty zapewniające pomoc i wsparcie między innymi:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Ponadto GOPS w Wierzchlesie współpracuje z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wieluniu, Środowiskowym Domu Samopomocy w Wieluniu, Środowiskowym Domu Samopomocy w Niżankowicach, Warsztatami Terapii Zajęciowej w Olewinie, Poradnią uzależnień od alkoholu „Prowitamed” w Wieluniu.

4.5. Bezpieczeństwo publiczne.

Na bezpieczeństwo publiczne wpływa ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli przed zjawiskami mogącymi zakłócić normalne funkcjonowanie obywateli, godzącymi w powszechnie przyjęte normy postępowania.

Na terenie Gminy nie stwierdza się wysokiego poziomu przestępczości. Działania prewencyjne zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego prowadzi Komenda Powiatowa Policji w Wieluniu.

Nad bezpieczeństwem przeciwpożarowym czuwają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowościach: Wierzchlas, Kraszkowice, Mierzyce, Łaszew, Toporów, Przywóz, Krzczów, które dysponują samochodami pożarniczymi. Jednostka OSP w Wierzchlesie została włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego. Ochotnicze straże Pożarne z terenu Gminy Wierzchlas skupiają w swoich szeregach 319 członków (292 członków czynnych, 10 wspierających i 17 honorowych), w tym 19 kobiet.

5. Identyfikacja problemów społecznych na obszarze Gminy Wierzchlas.

5.1. Dominujące problemy w ujęciu pomocy społecznej.

W 2016 r. świadczenia z pomocy społecznej zostały przyznane 182 osobom z 100 rodzin, w których zamieszkiwały 340 osoby.

Tabela 13. Osoby i rodziny, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej w Gminie Wierzchlas w latach 2013-2016.

Wyszczególnienie	Osoby, którym przyznano świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Rok 2013	228	156	535
Rok 2014	233	129	463
Rok 2015	227	115	418
Rok 2016	182	100	340

Źródło; Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z udzielonych świadczeń pomocy społecznej MPiPS-03.

Liczba świadczeniobiorców korzystających z pomocy społecznej w porównaniu z 2013 r. spadła. Niewątpliwie wpływ na zmniejszanie się osób ubiegających się o świadczenia ma bardzo szeroki katalog świadczeń rodzinnych, opiekuńczych a od 2016 r. świadczeń wychowawczych (500+), z których rodziny korzystają w pierwszej kolejności. Ponadto z roku na rok coraz więcej osób wyjeżdża do pracy za granicę i nie kwalifikuje się do świadczeń pomocy społecznej.

Ze świadczeń pomocy społecznej korzysta nieco więcej kobiet niż mężczyzn, które w 2015 r. w liczbie 117 stanowiły 51,5% wszystkich osób otrzymujących świadczenia. Jeżeli weźmie się pod uwagę, wiek to w strukturze nieznacznie przeważają osoby w wieku produkcyjnym - w 2015 r. w liczbie 111 stanowiły 49% ogółu świadczeniobiorców. W drugiej kolejności są osoby do 17 roku życia (110 osób – 48,4%), a następnie osoby w poprodukcyjnym okresie życia (6 osób – 2,6% ogółu).

Niepokojący jest wysoki odsetek w strukturze świadczeniobiorców osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej. W 2015 r. ich liczba wyniosła 101, czyli 44% ogółu świadczeniobiorców. Wśród długotrwale korzystających z pomocy przeważają mężczyźni (64 osoby – 63% ogółu).

Tabela 14. Struktura wiekowa świadczeniobiorców pomocy społecznej w Gminie Wierzchlas w latach 2013-2015.

Wyszczególnienie	2013		2014		2015	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
0 – 17	113	49,6%	109	46,8 %	110	49 %
Wiek produkcyjny	110	48,2 %	114	48,9%	111	48,4%
Wiek poprodukcyjny	5	2,2 %	10	4,3 %	6	2,6 %
Razem	228	100%	233	100%	227	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS.

Pomoc społeczna jest udzielana osobom i rodzinom w szczególności z następujących powodów: ubóstwa; sieroctwa; bezdomności; bezrobocia; niepełnosprawności; długotrwałej lub ciężkiej choroby; przemocy w rodzinie; potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi; potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietność, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego; trudności w integracji cudzoziemców; trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; alkoholizmu lub narkomanii; zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Głównymi powodami udzielania pomocy społecznej w Gminie Wierzchlas 2016 r. było:

- 1) ubóstwo – 80 rodzin;
- 2) bezrobocie – 50 rodzin;
- 3) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – 44 rodziny;
- 4) niepełnosprawność – 34 rodziny;
- 5) alkoholizm – 27 rodzin
- 6) długotrwała lub ciężka choroba – 26 rodzin.

W okresie ostatnich lat można zauważyć spadek liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa oraz bezrobocia. Jednak w wielu rodzinach występujące problemy są trudne do przewyciężenia ze względu na utrwalony charakter. Ponadto w wielu rodzinach powyższe problemy występują równocześnie.

Tabela 15. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Wierzchlas w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	2014		2015		2016	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	98	329	89	296	80	248
Bezdomność	4	4	2	2	1	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa: w tym: wielodzietność	8	37	7	24	5	20
Bezrobocie	76	268	65	227	50	150
Niepełnosprawność	35	96	35	106	34	86
Długotrwała lub ciężka choroba	30	75	23	59	26	54
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych	54	256	43	220	44	208
Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	31	90	27	82	27	75
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	6	5	9	0	0
Zdarzenie losowe	3	12	1	3	0	0
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

Źródła: opracowanie własne na podstawie danych GOPS Wierzchlas.

5.2. Bezrobocie.

Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, bezrobotnym określa się osobę m.in. niezatrudnioną i nie wykonującą innej pracy zarobkowej, gotową i zdolną do podjęcia pracy w pełnym wymiarze czasu oraz zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania powiatowym urzędzie pracy.

Rolniczo-przemysłowy charakter gospodarki powiatu wieluńskiego jak i Gminy Wierzchlas oraz niski poziom urbanizacji mają decydujący wpływ na charakter występującego bezrobocia. Ważną rolę w tym zakresie odgrywa również struktura demograficzna ludności. W strukturze ludności według płci w Gminie Wierzchlas występuje nieznaczna przewaga kobiet nad mężczyznami tj. 50,13 % ogółu mieszkańców.

W końcu 2016 r. osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 19,08 % ogólnej liczby ludności Gminy, przy czym populacja ta w porównaniu do lat poprzednich wzrasta. Zwiększyła się również populacja osób w wieku produkcyjnym i stanowiła w końcu 2016 r. 62,74 % ogółu ludności .

Stopa bezrobocia ogłoszona przez GUS dla powiatu wieluńskiego na koniec grudnia 2016 r. wyniosła 8,6%. W tym samym czasie stopa bezrobocia dla województwa łódzkiego kształtowała się na poziomie 8,6% , a dla całego kraju 8,3%. W analogicznym okresie 2015 r. wskaźnik ten był wyższy i kształtował się następująco: powiat wieluński -10,0%, województwo łódzkie -10,3%, cały kraj 9,7%.

Szczególnym problemem lokalnego rynku pracy jest długotrwałe bezrobocie, bowiem przedłużający się czas pozostawania bez zatrudnienia zwiększa zagrożenie wykluczeniem społecznym. W grudniu 2016 r. w rejestrze PUP w Wieluniu było zarejestrowanych 256 osób z Gminy Wierzchlas , z czego 160 stanowiły osoby długotrwałe bezrobotne tj. 62,5% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Ponadto ich odsetek w strukturze bezrobocia rośnie – w 2013 roku wyniósł -56 %; w 2014 roku – 57,7% .Ponad jedną czwartą (25,8%) bezrobotnych z terenu Gminy Wierzchlas stanowią bezrobotni powyżej 50 roku życia , a 24,2% to bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych.

Tabela 16. Bezrobotni według wieku oraz bez kwalifikacji zawodowych.

Wyszczególnienie	Bezrobotni Ogółem:	do 25 roku życia	powyżej 50 roku życia	Bez kwalifikacji zawodowych	Długotrwałe bezrobotni
Rok 2012	378	115	80	87	181
Rok 2013	358	91	77	88	201
Rok 2014	334	79	77	85	193
Rok 2015	307	108	81	69	175
Rok 2016	256	84	66	62	160

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Wieluniu-Informacji o stanie i strukturze bezrobocia w powiecie wieluńskim w latach 2012-2016.

Walka z bezrobociem powinna rozpoczynać się już na etapie kształcenia i dorastania młodych ludzi, kiedy to można rozwijać ich zainteresowania i umiejętności, a także krzewić chęć do rozwoju osobistego. Osoby wykształcone mają na rynku dużo większe szanse na znalezienie zatrudnienia, mają świadomość konieczności podjęcia pracy oraz korzyści płynących z posiadania stałego źródła utrzymania.

Na powiatowe urzędy pracy został nałożony obowiązek ustalenia dla każdego bezrobotnego profilu pomocy oznaczającego właściwy ze względu na jego potrzeby zakres form pomocy z czego:

- Profil I oznaczający pośrednictwo pracy i w uzasadnionych przypadkach poradnictwo zawodowe i inne formy pomocy
- Profil II wskazujący na usługi i instrumenty pracy, działania aktywizacyjne oraz inne formy z wyłączeniem Programu Aktywizacja i Integracja
- Profil III oznaczający Program Aktywizacja i Integracja, działania aktywizujące zlecone przez Urząd pracy, programy specjalne, skierowanie do zatrudnienia wspieranego u pracodawcy lub podjęcia pracy w spółdzielni socjalnej.

5.3. Przemoc w rodzinie.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem życia człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrz rodzinne ulegają zaburzeniu, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi.

Do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej bez wątpienia należy zaliczyć przemoc w rodzinie. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”. Najczęściej występujące rodzaje przemocy to:

1. Przemoc fizyczna – jej celem jest zadanie bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała.
2. Przemoc seksualna – to zachowanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych.
3. Przemoc psychiczna – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu.
4. Przemoc ekonomiczna – to zachowanie którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy, ograniczanie dostępu do wspólnych środków finansowych.
5. Zanedbanie – to ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Stosowanie przemocy przez jednego z członków rodziny destabilizuje funkcjonowanie całej rodziny. Jej skutkiem mogą być nie tylko szkody w sferze zdrowia fizycznego i psychicznego, ale również długotrwałe negatywne konsekwencje dla rozwoju dzieci. Specyfika przemocy domowej jest niejednokrotnie trudna do rozpoznania i trwa wiele lat. Związek emocjonalny ofiary ze sprawcą, brak wiary w możliwość zmiany sytuacji sprawiają, że ofiary nie ujawniają przemocy i trzymają ją w tajemnicy. Ponadto traktowanie przemocy jako prywatnej sprawy rodziny powoduje, że wiele jej przypadków nie wychodzi na jaw.

Informacji na temat przemocy w rodzinie w Gminie Wierzchlas dostarczają sprawozdania z działalności gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz sprawozdania z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W 2016 r. procedurę Niebieskiej Karty wszczęto w 14 rodzinach, przy czym w 12 przypadkach NK zostały założone przez funkcjonariuszy Policji, a po jednej przez jednostkę służby zdrowia i jednostkę pomocy społecznej. Łącznie w 2016 r. prowadzono 20 procedur „Niebieska Karta”, w tym 6 nie zakończonych procedur z 2015 r.

Tabela 17. Wybrane dane dotyczące procedury Niebieskiej Karty w latach 2013-2016.

Wyszczególnienie	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Liczba prowadzonych procedur W danym roku	21	17	25	20
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart	15	11	17	14
Liczba zakończonych procedur w danym Roku	14	12	15	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Interdyscyplinarnego.

Sprawcami przemocy domowej w 2016 r. w 94 % byli mężczyźni. Biorąc pod uwagę ich sytuację zawodową okazuje się, że 60 % sprawców płci męskiej to osoby pracujące, 27% stanowią bezrobotni, natomiast 13 % emeryci lub renciści. Wśród ofiar przemocy w rodzinie dominują kobiety.

Tabela 18. Wybrane dane charakteryzujące sprawców oraz ofiary przemocy domowej w Gminie Wierzchlas w 2016 roku.

Wyszczególnienie	Sprawcy przemocy		Ofiary przemocy	
	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety
Ogółem:	15	1	3	17
Wiek w latach				
0 – 17	0	0	2	2
18 – 59	13	1	0	11
Powyżej 60 lat	2	0	1	4
Sytuacja zawodowa				
Uczeń	0	0	2	2
Pracujący	9	1	0	8
Bezrobotny	4	0	0	3
Emerytura/renta	2	0	1	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego.

Głównymi przyczynami występowania przemocy w rodzinach było nadużywanie alkoholu przez członków rodziny (57 %), następnie kłótnie i nieporozumienia rodzinne (ok.23%) oraz zaburzenia psychiczne członków rodziny (20%). Niejednokrotnie w/w przyczyny występowały jednocześnie.

5.4. Uzależnienia.

Uzależnienie rozumiane jest jako stan psychiczny i fizyczny, który wynika z interakcji organizmu z substancją psychoaktywną. Charakteryzuje się on zmianami zachowania oraz koniecznością przyjmowania substancji w sposób okresowy bądź ciągły.

Uzależnienie należy rozumieć także jako silną i nabytą potrzebę zażywania konkretnych substancji takich jak: alkoholu (alkoholizm), narkotyków (narkomania), leków (lekomania) oraz wykonywania określonych czynności (np. uprawianie hazardu, korzystanie z Internetu, robienie zakupów itp.). Uzależnienie może przynieść negatywne konsekwencje.

Utrudnia prawidłowe funkcjonowanie, prowadzi do utraty zdrowia, przestępczości, dysfunkcji w rodzinie oraz wykluczenia społecznego.

Określenie rzeczywistej skali zjawiska uzależnień jest bardzo trudne, ponieważ niejednokrotnie mają one nieuświadomiony charakter i są trudne do zdiagnozowania. Ponadto osoby uzależnione nie chcą przyznać się do problemu.

W 2016 r. z powodu alkoholizmu z pomocy społecznej korzystało 27 rodzin, w skład których wchodziło 75 osób. W latach 2013-2016 liczba tych rodzin utrzymywała się na porównywalnym poziomie. W świetle danych Zespołu Interdyscyplinarnego większość sprawców przemocy domowej dotknięta jest uzależnieniem od alkoholu.

W 2016 r. do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wierzchlesie wpłynęło 10 wniosków o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego, z czego 3 wnioski złożyli członkowie rodzin, 2 wnioski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzchlesie oraz 5 wniosków złożył Zespół Interdyscyplinarny. W ramach działalności GKRPA skierowano 3 osoby na badania przez biegłych sądowych. Łącznie w latach 2014-2016 do GKRPA w Wierzchlesie wpłynęło 25 wniosków o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu.

Tabela 19. Wybrane dane dotyczące działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wierzchlesie w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Liczba wniosków o poddanie się leczeniu	4	11	10
Skierowania na badania do biegłych sądowych	1	3	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GKRPA.

Biorąc pod uwagę skalę problemu uzależnień liczba ta może wydawać się niewielka, jednak należy pamiętać, że dotyczy ona osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, zakłócają spokój i porządek publiczny.

5.5. Sytuacja osób starszych, chorych i niepełnosprawnych.

Ograniczenie zdolności danej osoby do samodzielnej egzystencji stanowi barierę w wypełnianiu ról w środowisku rodzinnym, w miejscu zamieszkania czy pracy. Powodem może być obniżona sprawność ruchowa, intelektualna, psychofizyczna, funkcjonowania w społeczeństwie spowodowana wadami wrodzonymi, przewlekłymi chorobami, przebytymi urazami, a także obniżeniem się sprawności fizycznej i umysłowej wraz ze starzeniem się organizmu. Osoby starsze, chorujące i niepełnosprawne skarżą się na trudny dostęp do lekarzy specjalistów i rehabilitacji, niskie emerytury, samotność, brak wsparcia ze strony rodziny. Ponadto na terenie Gminy Wierzchlas brak jest infrastruktury wsparcia osób starszych w formie ośrodków zapewniających opiekę całodobową lub pobyt dzienny. Osoby samotne, wymagające opieki całodobowej są umieszczane w Domach Pomocy Społecznej poza terenem Gminy (Skrzynno, Sieradz). Natomiast seniorzy wymagający zapewnienia dziennej opieki korzystają z ośrodka wsparcia w Wieluniu.

Osoby starsze najczęściej potrzebują usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zleconą przez lekarza pielęgnację oraz zapewnienia kontaktów z otoczeniem.

W 2016 r. 3 osoby starsze i niepełnosprawne korzystały z usług opiekuńczych organizowanych przez GOPS. Dla większości osób wymagających usług opiekuńczych – opiekę zapewnia rodzina. Członkowie rodziny, którzy nie podejmują pracy z tytułu sprawowania opieki nad niepełnosprawnymi rodzicami lub dzieckiem pobierają z tego tytułu

świadczenia opiekuńcze: świadczenia pielęgnacyjne (21 osób), zasiłki dla opiekuna (20 osób), specjalne zasiłki opiekuńcze (14 osób).

Seniorzy rzadko pobierają zasiłki stałe, czy zasiłki okresowe z pomocy społecznej, ponieważ zazwyczaj posiadają uprawnienia do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. W związku z tym ich dochód przekracza kryterium dochodowe określone w ustawie o pomocy społecznej i nie kwalifikują się do w/w zasiłków. Natomiast w grupie długotrwale chorujących oraz niepełnosprawnych klientów GOPS jest sporo osób w wieku aktywności zawodowej, którzy są niezdolni do pracy z powodu wyniszczającego zdrowie trybu życia (alkoholizm).

5.6. Kwestia przestępczości.

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu społeczności lokalnej. Intensywność zdarzeń przestępczych oraz częstotliwość ich występowania mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność Gminy.

Z danych przedstawionych przez Powiatową Komendę Policji w Wieluniu wynika, że w 2016 r. na terenie Gminy stwierdzono 38 różnego rodzaju przestępstw. Dominują naruszenia związane z kierowaniem pojazdami pod wpływem alkoholu. Zdarzają się także kradzieże mienia i inne przestępstwa. Liczba stwierdzonych przestępstw na terenie Gminy w 2016 r. w porównaniu do 2014 r. spadła.

Natomiast liczba interwencji domowych podejmowanych przez policjantów, utrzymuje się w ostatnich latach na porównywalnym poziomie.

Tabela 20. Przestępstwa pospolite stwierdzone na terenie Gminy Wierzchlas w latach 2014-2016.

Przestępstwa	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Liczba przestępstw ogółem:	69	32	38
Kierowanie pojazdami pod wpływem alkoholu	9	6	13
Wypadki drogowe	4	1	2
Bójki i pobicia	0	0	1
Kradzież mienia	12	3	6
Kradzież z włamaniem	4	3	1
Przestępstwa narkotykowe	1	0	0
Inne przestępstw (oszustwa, groźby karalne, znęcanie się nad rodziną, uszkodzenie mienia, kierowanie pojazdami wbrew zakazowi sądowemu)	39	19	15
Liczba interwencji domowych	58	51	56

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Wieluniu

5.7. Podsumowanie części diagnostycznej i prognoza zmian społecznych.

W świetle diagnozy sytuacji społecznej, opartej na analizie danych, można ocenić Gminę Wierzchlas jako stabilną, ale wymagającą koncentracji na nieco słabszych, mniej zaradnych osobach i grupach społecznych dotkniętych problemami i trudnościami życia codziennego. Jakość i poziom życia mieszkańców jest jednym z czynników decydującym o zrównoważonym rozwoju Gminy. Wśród mieszkańców można zdefiniować wiele istotnych problemów, które ten rozwój hamują. Występujące problemy i dysfunkcje społeczne stanowią poważne wyzwanie najbliższych lat. Zmierzenie się z nimi będzie wymagało uwzględnienia wynikających z diagnozy, strategicznych uwarunkowań rozwoju społecznego.

Spółeczeństwo Gminy Wierzchlas wykazuje cechy starzenia się – obecnie prawie jedna piąta mieszkańców to osoby w poprodukcyjnym okresie życia. Ponadto wydłużanie czasu trwania życia oraz wyższa jego jakość będą powodować wzrost osób w wieku poprodukcyjnym. Nie idzie za tym wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym okresie życia. Oznacza to, że w strukturze społeczeństwa coraz większy odsetek będą stanowić ludzie starsi.

Postępowanie tego zjawiska może w przyszłości wpłynąć na kierunki rozwoju Gminy, a także strukturę budżetu. Wpływy do budżetu mogą się zmniejszać, natomiast rosnać będą potrzeby w zakresie pomocy społecznej. Istotne będzie m.in. funkcjonowanie i dostosowanie do potrzeb społecznych, instytucjonalnego i organizacyjnego systemu wsparcia osób starszych o ograniczonej sprawności oraz zwiększenie dostępności usług. Ważna będzie także poprawa dostępu do służby zdrowia.

Bariery utrudniające podejmowanie aktywności zawodowej mieszkańców Gminy można podzielić na obiektywne (niezależne od nich) oraz subiektywne (wynikające z przyjętych postaw).

Wśród obiektywnych barier można wymienić wiek, niepełnosprawność oraz brak możliwości zapewnienia dziennej opieki osobom zależnym, w tym małym dzieciom. Bezrobocie coraz częściej staje się doświadczeniem ludzi młodych oraz osób po 50 roku życia.

Wśród czynników subiektywnych warto wskazać m.in. niechęć do podjęcia zatrudnienia, wyuczoną bezradność, brak motywacji do zmiany lub podnoszenia kwalifikacji oraz zbyt wysokie ambicje i oczekiwania w stosunku do możliwości rynku pracy, a z drugiej – do własnych możliwości i posiadanych kompetencji.

Z prowadzonych przez GOPS statystyk z zakresu pomocy społecznej wynika, że do dominujących problemów społecznych na terenie Gminy Wierzchlas należy zaliczyć ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwałą lub ciężką chorobę oraz alkoholizm. Przewyciężanie tych problemów jest bardzo trudne, ponieważ najczęściej mają utrwalony charakter. Znaczna liczba rodzin dotkniętych powyższymi dysfunkcjami prawdopodobnie będzie korzystać ze świadczeń pomocy społecznej.

W kwestii dostępności usług społecznych istotne jest to, aby ich rodzaj i zakres stanowił odpowiedź na istniejące oraz prognozowane potrzeby, sprzyjając tym samym rozwojowi społecznemu. Ważna jest też współpraca między instytucjami, która umożliwi działania w zakresie diagnozowania i rozwiązywania problemów społecznych.

Na terenie Gminy Wierzchlas jest dobra dostępność usług społecznych w zakresie edukacji, opieki przedszkolnej, sportu, bezpieczeństwa publicznego i pomocy społecznej. Natomiast brak jest opieki żłobkowej oraz możliwości zapewnienia opieki małemu dziecku, co może

rzutować na aktywność zawodową rodziców. Słaby jest również dostęp do lekarzy specjalistów, rehabilitacji. Ponadto brak jest instytucji wsparcia dziennego dla osób niepełnosprawnych oraz starszych i chorych.

Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi długotrwały proces. Efektywne rozwiązywanie problemów społecznych wymaga podejmowania działań zapobiegawczych, służących wczesnemu wykryciu dysfunkcji, edukacji i informowaniu społeczeństwa o zagrożeniach i możliwości ich zapobiegania czy likwidowania, a także pobudzaniu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców.

6. Analiza SWOT w zakresie rozwiązywania problemów społecznych Gminy Wierzchlas.

Analiza SWOT jest podstawą do zdiagnozowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych. Jest skuteczną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed polityką społeczną Gminy. Na podstawie opisu sytuacji ekonomicznej i społecznej Gminy można wskazać szanse i zagrożenia pojawiające się w rozwiązywaniu problemów społecznych.

Mocne strony Gminy Wierzchlas w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	Słabe strony Gminy Wierzchlas w zakresie rozwiązywania problemów społecznych
1) dobrze zdiagnozowane problemy społeczności lokalnej, 2) znajomość środowiska oraz norm i wartości społecznych ważnych dla lokalnej współpracy, 3) wykwalifikowana i stale doskonaląca swoje umiejętności kadra pomocy społecznej, 4) wiedza i doświadczenie instytucji powołanych do wspierania mieszkańców w rozwiązywaniu problemów społecznych, 5) ogólnie dostępna oferta pomocy i różnorodność form wsparcia w zakresie problemów dotyczących mieszkańców, 6) otwartość samorządu gminnego na współpracę ze środowiskiem lokalnym 7) umiejętność pozyskania środków finansowych na realizację przedsięwzięć adresowanych do społeczności lokalnej, 8) wdrażanie programów i projektów ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów mieszkańców Gminy.	1) mały potencjał Gminy w obszarze przedsiębiorczości, 2) niewystarczająca liczba miejsc pracy na terenie Gminy, co utrudnia rozwiązanie problemu bezrobocia na terenie Gminy, 3) niewielkie dochody z rolnictwa, 4) istnienie szarej strefy zatrudnienia, 6) mało rozwinięty rynek usług społecznych, 7) mała ilość organizacji pozarządowych wspierających instytucje samorządowe w rozwiązywaniu problemów społecznych, 8) zbyt mała aktywność w zakresie organizacji grup wsparcia i grup samopomocowych, 9) niewystarczająca ilość propozycji spędzenia czasu wolnego oraz socjoterapii dla dzieci i młodzieży zagrożonej demoralizacją, 10) słaba dostępność do rodzinnego poradnictwa specjalistycznego. 11) brak ośrodków wsparcia dziennego dla osób niepełnosprawnych, chorych, starszych
Szanse Gminy Wierzchlas w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	Zagrożenia zidentyfikowane na poziomie Gminy Wierzchlas w zakresie rozwiązywania problemów społecznych
1) niewielkie natężenie problemów społecznych na terenie Gminy, co może wpłynąć na szybsze ich rozwiązywanie lub minimalizowanie negatywnych skutków,	1) niekorzystne zjawiska demograficzne 2) wzrost liczby osób starszych, wymagających wsparcia w formie usług,

<p>2) dostępność środków finansowych na wspieranie inicjatyw w zakresie rozwiązywania problemów społecznych,</p> <p>3) istnienie instytucji pomocy społecznej z wykwalifikowaną kadram, gwarantującą skuteczność podejmowania działań strategicznych oraz koordynację działań,</p> <p>4) dobre rozeznanie środowiska w zakresie istniejących problemów społecznych, co umożliwia niezwłoczne podejmowanie inicjatyw i właściwe przygotowanie odpowiednich działań,</p> <p>5) wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę,</p> <p>6) prospołeczna polityka państwa,</p> <p>7) regulacje prawne bardziej przyjazne rodzinie.</p>	<p>3) konieczność ponoszenia kosztu usług oraz opieki instytucjonalnej dla osób starszych,</p> <p>4) osłabienie się funkcji opiekuńczej rodziny oraz rosnąca ilość rodzin z wieloma problemami,</p> <p>5) częste zmiany przepisów prawa wpływające na stanowienie norm prawa lokalnego,</p> <p>6) brak zapewnienia stabilności w finansowaniu działań społecznych.</p> <p>7) preferowanie konsumpcyjnego stylu życia,</p> <p>8) niechęć pozyskiwania środków na realizację projektów miękkich z zakresu polityki społecznej wynikająca z trudności w ich realizacji.</p>
---	--

Wymieniony powyżej katalog nie wyczerpuje wszystkich istniejących możliwości, wykazuje tylko najważniejsze obszary, które należy wziąć pod uwagę i które mogą mieć wpływ na planowanie i realizację celów strategicznych.

7. Założenia strategiczne.

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę i analizę SWOT założono, że najbliższy okres wprowadzania zmian społecznych na terenie Gminy Wierzchlas może zaowocować ograniczeniem skutków zidentyfikowanych problemów społecznych oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Opracowane w niniejszej strategii prognozy pokazują w jakim kierunku należy poprowadzić zmiany, aby działania strategiczne przyniosły dobre rezultaty a mieszkańcom Gminy Wierzchlas żyło się lepiej.

7.1. Prognoza zmian w zakresie objętych Strategią.

Prognozuje się, że cele strategiczne zostaną osiągnięte. Wdrożenie strategii spowoduje:

- poprawę bezpieczeństwa socjalnego obywateli,
- poprawę warunków życia,
- wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie,
- wzmocnienie pozycji rodziny w społeczności lokalnej,
- dogodne warunki rozwoju dzieci i młodzieży,
- zwiększenie dostępu do usług zdrowotnych i opiekuńczych w środowisku zamieszkania.

Osiągnięcie prognozowanych rezultatów będzie możliwe przy zaangażowaniu samorządu Gminy Wierzchlas, instytucji publicznych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej Gminy.

7.2. Kierunki i zakres działań niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych.

Jednym z najważniejszych kierunków zmian społecznych na terenie Gminy Wierzchlas jest poprawa bezpieczeństwa socjalnego osób, których dochody nie pozwalają na zaspokojenie codziennych potrzeb życiowych. Ważną kwestią jest także ożywienie lokalnego rynku pracy i umożliwienie pozostającym bez pracy mieszkańcom Gminy zatrudnienia, a co za tym idzie poprawę sytuacji ekonomicznej.

Bardzo ważnym kierunkiem działania jest również wspieranie rodzin, w których zagrożony jest proces rozwoju i wychowania. Objęcie szczególnym wsparciem rodzin z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych powinno być priorytetowym działaniem strategicznym wszystkich instytucji i podmiotów Gminy działających na rzecz rodziny.

Kolejnym kierunkiem niezbędnych działań jest poszerzenie katalogu ofert usługowych dla zabezpieczenia najstarszej grupy mieszkańców Gminy Wierzchlas. Niezbędne są działania wspierające, utrzymanie jak najlepszej sprawności życiowej, wsparcie rehabilitacyjne, medyczne, pielęgnacyjne i socjalne, odpowiadające indywidualnym potrzebom seniorów. Biorąc pod uwagę problemy zdrowotne mieszkańców Gminy, konieczna jest realizacja działań wspomagających uzyskiwanie jak najlepszych rezultatów leczenia i rehabilitacji oraz wdrożenie programów profilaktycznych zapobiegających pogarszaniu się stanu zdrowia mieszkańców Gminy.

Następną kwestią, którą należy uwzględnić w planowaniu działań strategicznych jest wspieranie osób niepełnosprawnych w rozwiązywaniu problemów związanych z rehabilitacją oraz likwidacją barier utrudniającym osobom niepełnosprawnym codzienne funkcjonowanie w społeczności lokalnej. Należy zwrócić uwagę na problem aktywizacji osób niepełnosprawnych oraz podnoszenie świadomości społecznej na temat skutków niepełnosprawności jak również praw i uprawnień osób z niepełnosprawnością.

Ważnym kierunkiem planowania działań strategicznych jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz uzależnieniom. W obszarze tych działań należy podjąć działania informacyjne, profilaktyczne, aby uświadomić mieszkańców Gminy o zagrożeniach oraz chronić przed utrwaleniem niepożądanych zachowań społecznych.

Wskazane kierunki nie wyczerpują wszystkich możliwości w zakresie planowania zmian społecznych, dotyczą jedynie planowania zmian w obszarach rozpoznanych i uzasadniających konieczność podejmowania działań.

8. Cele i kierunki niezbędnych działań.

W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej Gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

1. Misja Gminy Wierzchlas w sferze społecznej.

Misja wyraża wartości, jakie należałoby w wyniku jej wdrożenia osiągnąć. Misja to zbiór przesłanek, które uzasadniają podjęcie działań dla rozwiązywania problemów społecznych oraz kształtowania polityki społecznej w gminie.

Misję, która wyraża nadrzędny sens działań podejmowanych w ramach strategii rozwiązywania problemów społecznych można sformułować następująco:

Władze Gminy Wierzchlas oraz podległe im jednostki organizacyjne we współpracy z lokalnymi partnerami dążą do tego, aby w różnych sferach, zwłaszcza rodzinnej, edukacyjnej, zdrowotnej, socjalnej, zawodowej, społecznej, kulturalnej oraz sportowej jak najlepiej zaspokoić potrzeby mieszkańców .

Cel ten jest realizowany poprzez rozwój instytucjonalnych i specjalistycznych form wsparcia.

Cele tworzące misję strategii obejmują spójne wartości, jakie można osiągnąć lub wzmocnić za pomocą działań strategicznych wspomagających rozwój społeczny. Dla prawidłowej realizacji Strategii niezbędne jest wskazanie celów strategicznych , jak również operacyjnych.

Po wnikliwej analizie sytuacji społecznej w Gminie Wierzchlas wyodrębniono 5 najważniejszych celów strategicznych odnoszących się do grup społecznych, wobec których powinny być podejmowane kompleksowe oddziaływania.

Każdemu celowi strategicznemu przyporządkowano cele operacyjne. Natomiast do celów operacyjnych sformułowano listę kierunków działań.

Priorytet I. PRZECIWDZIAŁANIE TRWAŁEMU UBÓSTWU.

Cel strategiczny 1: Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa materialnego wśród osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie dostępu do podstawowych dóbr i zasobów materialnych.
2. Wzmacnianie kompetencji mieszkańców w zakresie zaradności, samodzielności oraz właściwego gospodarowania posiadanymi zasobami.

Kierunki działań:

- 1) Udzielanie różnych form pomocy finansowej, rzeczowej osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej oraz prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych.
- 2) Zapewnienie dzieciom, osobom starszym, samotnym, niepełnosprawnym gorących posiłków.
- 3) Pozyskiwanie i przekazywanie żywności, odzieży, artykułów gospodarstwa domowego ubogim osobom i rodzinom.
- 4) Wspieranie mieszkańców Gminy przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny i innych specjalistów w zakresie rozwiązywania problemów socjalnych oraz nabywania umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego.
- 5) Pomoc psychologiczna oraz prawna dla osób i rodzin przeżywających trudności życiowe.

Wskaźniki realizacji działań:

- Liczba osób i rodzin, którym przyznano świadczenia pieniężne i niepieniężne oraz objętych pracą socjalną,
- Liczba dzieci i osób objętych dożywianiem,
- Liczba osób i rodzin otrzymujących wsparcie ze zorganizowanych zbiórek żywności, odzieży i innych dóbr,
- Liczba osób i rodzin, którzy otrzymali wsparcie pracownika socjalnego, asystenta rodziny w zakresie rozwiązywania problemów socjalnych oraz nabycia umiejętności właściwego prowadzenia gospodarstwa domowego i gospodarowania budżetem domowym.
- Liczba osób i rodzin doświadczających trudności życiowych, które skorzystały z pomocy psychologicznej lub prawnej.

Okres realizacji: 2017-2025 (działania ciągłe)

Realizatorzy: władze Gminy Wierzchlas; jednostki organizacyjne: GOPS, przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja.

Partnerzy w realizacji: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wieluniu, Powiatowy Urząd Pracy w Wieluniu, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej.

Priorytet II. Wsparcie dzieci i rodzin.

Cel strategiczny 2: Wzmacnianie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnieniu dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do rozwoju.

Cele operacyjne:

1. Wzrost kompetencji rodziców oraz osób planujących założenie rodziny.
2. Zwiększenie dostępu do usług wsparcia dla rodzin, szczególnie doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych.
3. Pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.

Kierunki działań:

- 1) Pedagogizacja rodziców oraz wzmacnianie współpracy placówek oświatowych z rodzicami dzieci uczęszczającymi do szkół i przedszkoli.
- 2) Promowanie prawidłowych wzorców funkcjonowania rodzin oraz świadomego podjęcia decyzji o założeniu rodziny.
- 3) Udzielanie pomocy przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny, zwłaszcza rodzinom przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zagrożonych odebraniem dzieci i umieszczeniem w pieczy zastępczej.
- 4) Zapewnienie bezpłatnego dostępu do poradnictwa rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego oraz terapii rodzinnej.
- 5) Upowszechnianie nowych metod i narzędzi pracy z rodzinami, np. terapii skoncentrowanej na rozwiązaniach, mediacji rodzinnych.
- 6) Organizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych rozwijających pasje i zainteresowania dzieci i młodzieży.
- 7) Zapewnienie pomocy stypendialnej dla uczniów.
- 8) Kontynuacja przyznawania Kart Dużej Rodziny.
- 9) Prowadzenie i rozwój infrastruktury kulturalnej oraz sportowo – rekreacyjnej, umożliwiającej dzieciom i młodzieży aktywne spędzenie czasu wolnego.

Wskaźniki realizacji działań:

- Liczba zorganizowanych spotkań, szkoleń i innych form edukacji,
- Liczba zajęć, spotkań dotyczących promowania prawidłowych wzorców funkcjonowania rodzin oraz świadomego podejmowania decyzji o założeniu rodziny przez młodzież.
- Liczba zatrudnionych pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny,
- Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem pracownika socjalnego oraz asystenta rodziny,
- Liczba osób i rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego oraz terapii rodzinnej,
- Liczba pracowników socjalnych wykorzystujących innowacyjne metody i narzędzia pracy z rodzinami,
- Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych i pozaszkolnych według rodzajów zajęć,
- Liczba osób korzystających z pomocy stypendialnej,
- Liczba rodzin, którym wydano Kartę Dużej Rodziny.

Okres realizacji: 2017-2025 (działania ciągłe).

Realizatorzy: władze Gminy Wierzchlas, GOPS, przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja.

Partnerzy w realizacji: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wieluniu, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Wieluniu, organizacje pozarządowe, inne podmioty ekonomii społecznej.

Priorytet III. Wsparcie osób starszych i chorych.

Cel strategiczny: Poprawa jakości życia osób starszych oraz ciężko lub długotrwanie chorujących.

Cele operacyjne:

1. Zwiększenie dostępu do systemu opieki i wsparcia w środowisku zamieszkania dla osób starszych i chorych.
2. Zmniejszenie poczucia osamotnienia oraz izolacji społecznej wśród seniorów.
3. Zwiększenie zaangażowania oraz działań instytucji lokalnych na rzecz osób starszych i chorych.

Kierunki działań:

- 1) Organizowanie i realizowanie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.
- 2) Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.
- 3) Upowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach oraz dostępnych formach pomocy.
- 4) Promowanie wśród seniorów aktywnego stylu życia ukierunkowanego na zachowanie jak najdłużej dobrego stanu zdrowia.
- 5) Organizacja i dofinansowywanie różnorodnych form aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej dla osób starszych.
- 4) Podejmowanie współpracy ze służbą zdrowia w zakresie zwiększenia dostępu do profilaktyki zdrowotnej oraz do specjalistycznych badań i porad medycznych dla mieszkańców Gminy.

Wskaźniki realizacji działań:

- Liczba osób, które skorzystały z usług opiekuńczych,
- Liczba osób starszych, które skorzystały ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych ,
- Liczba przeprowadzonych inicjatyw z zakresu edukacji społecznej, służących integracji oraz przełamywaniu stereotypów dotyczących osób starszych i chorych,
- Liczba osób starszych korzystających z różnorodnych form aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej,
- Liczba inicjatyw w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz dostępu do badań, porad medycznych.

Okres realizacji: 2017-2025 (działania ciągłe).

Realizatorzy: władze Gminy Wierzchlas, GOPS.

Partnerzy w realizacji: służba zdrowia, i inne podmioty ekonomii społecznej.

Priorytet IV. Zmniejszanie barier związanych z niepełnosprawnością.

Cel strategiczny: Wzrost uczestnictwa osób z niepełnosprawnością i ich rodzin w życiu społecznym.

Cele operacyjne:

1. Zwiększenie działań profilaktycznych, rehabilitacyjnych i kompensacyjnych w zakresie niepełnosprawności.
2. Integracja osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin i opiekunów ze środowiskiem lokalnym
3. Poprawa dostępności instytucji dla osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań:

- 1) Organizowanie kampanii informacyjnych, spotkań, prelekcji na temat przyczyn, skutków i sposobów zapobiegania powstaniu niepełnosprawności.
- 2) Zwiększanie nakładów finansowych na edukację integracyjną włączającą dzieci z niepełnosprawnością do powszechnego systemu szkolnictwa.
- 3) Organizacja i realizowanie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych.
- 4) Umożliwienie osobom niepełnosprawnym korzystanie z ośrodków wsparcia dziennego oraz warsztatów terapii zajęciowej sprzyjających nabywaniu umiejętności wykonywania czynności dnia codziennego oraz funkcjonowania w życiu społecznym.
- 5) Organizowanie imprez, spotkań służących integracji osób niepełnosprawnych i ich rodzin ze środowiskiem lokalnym.
- 5) Likwidacja barier architektonicznych i transportowych dla osób z niepełnosprawnością.
- 6) Przystosowanie funkcjonowania instytucji użyteczności publicznej dla potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności.
- 7) Doksztalcanie kadr pomocy społecznej, pracowników instytucji w zakresie metod wspierania osób niepełnosprawnych.

Wskaźniki realizacji działań:

- Liczba zorganizowanych działań informacyjnych na temat przyczyn, skutków i sposobów zapobiegania niepełnosprawności,
- Liczba dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością uczących się w ramach edukacji integracyjnej,
- Liczba osób niepełnosprawnych objętych usługami opiekuńczymi (w tym specjalistycznymi),
- Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z ośrodków wsparcia dziennego oraz warsztatów terapii zajęciowej,
- Liczba zorganizowanych imprez, spotkań służących integracji osób niepełnosprawnych i ich rodzin ze środowiskiem lokalnym/liczba uczestników,
- Liczba obiektów użyteczności publicznej, w których zlikwidowano bariery architektoniczne i komunikacyjne,
- Liczba osób niepełnosprawnych, które skorzystały z dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania,
- Liczba pracowników służb społecznych zajmujących się wsparciem osób niepełnosprawnych, którzy skorzystali z form doskonalenia zawodowego.
-

Okres realizacji: 2017-2025 (działania ciągłe).

Realizatorzy: władze Gminy Wierzchlas, jednostki organizacyjne (GOPS, szkoły, przedszkola).

Partnerzy w realizacji: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wieluniu, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Olewinie, Środowiskowy Dom Samopomocy w Niżankowicach oraz w Wieluniu, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej.

Priorytet V. Minimalizowanie uzależnień, przemocy w rodzinie i innych dysfunkcji społecznych.

Cel strategiczny: Podniesienie poziomu bezpieczeństwa i zdrowotności mieszkańców Gminy dzięki ograniczeniu uzależnień, przemocy w rodzinie i innych dysfunkcji społecznych.

Cele operacyjne:

1. Wzmocnienie oddziaływań profilaktycznych i prewencyjnych w zakresie uzależnień, przemocy w rodzinie oraz przestępczości.
2. Zapewnienie osobom i rodzinom doświadczającym dysfunkcji dostępu do specjalistycznego wsparcia.
3. Wzmocnienie spójności i efektywności działań w zakresie przeciwdziałania dysfunkcjom.

Kierunki działań:

- 1) Szerzenie wiedzy na temat uzależnień i innych zachowań szkodliwych dla zdrowia oraz ich negatywnych skutków.
- 2) Propagowanie zdrowego i aktywnego stylu życia, bez nałogów.
- 3) Organizowanie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży.
- 4) Rozpowszechnianie informacji o możliwości uzyskania pomocy przez osoby uzależnione i ich rodziny.
- 5) Kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.
- 6) Realizacja działań w formie poradnictwa, motywowania do leczenia oraz pomocy terapeutycznej dla całych rodzin doświadczających uzależnień, przemocy i innych dysfunkcji.
- 7) Monitorowanie sytuacji rodzin dysfunkcyjnych oraz podejmowanie adekwatnych działań interwencyjnych i zaradczych.
- 8) Budowanie współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi, służbą zdrowia, organizacjami w zakresie większego zaangażowania w problemy rodzin, lepszej diagnostyki dysfunkcji.
- 9) udział w szkoleniach, warsztatach realizowanych przez podmioty zewnętrzne, dających możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych w zakresie pracy z rodziną dysfunkcyjną.

Wskaźniki realizacji działań:

- Liczba inicjatyw upowszechniających wiedzę na temat uzależnień, przemocy w rodzinie oraz bezpieczeństwa publicznego.
- Liczba zrealizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych/liczba uczestników,
- Liczba osób i rodzin, które skorzystały z pomocy psychospołecznej i terapeutycznej,
- Liczba przeprowadzonych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych rozmów motywujących osoby uzależnione do podjęcia leczenia,
- Liczba sporządzonych Niebieskich Kart,
- Liczba odbytych spotkań grup roboczych w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Liczba sprawców przemocy skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- Liczba podjętych partnerskich inicjatyw służących przeciwdziałaniu problemom oraz wsparciu osób i rodzin dysfunkcyjnych,
- Liczba pracowników służb społecznych zajmujących się rodzinami dysfunkcyjnymi, które wzięły udział w szkoleniach, warsztatach, wizytach studyjnych itp.

Okres realizacji: 2017-2025 (działania ciągłe).

Realizatorzy: władze Gminy Wierzchlas, GOPS, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Partnerzy w realizacji: służba zdrowia, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej.

W związku z tym, że powyższe cele i kierunki działań będą realizowane w pełnym horyzoncie czasowym strategii (tj. w latach 2017-2025), odstąpiono od opracowania odrębnego, szczegółowego harmonogramu.

Katalog wskaźników realizacji strategii ma charakter otwarty. Jeżeli podczas monitorowania Strategii znajdzie potrzeba rozszerzenia zakresu wskaźników, możliwe jest wprowadzenie zmian bez konieczności aktualizacji całego dokumentu.

9. Zarządzanie, monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

9.1. Zarządzanie realizacją strategii.

Do zadań własnych Gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie strategii jak również jej późniejsza realizacja. Większość działań zaplanowanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych mieści się w zadaniach jednostek organizacyjnych Gminy Wierzchlas, Powiatu Wieluńskiego, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów, które są już wdrażane. Ponadto istnieją w strategii nowe pomysły i rozwiązania stanowiące odpowiedź na nasilające się problemy oraz niedostatecznie zaspokojone potrzeby mieszkańców, które zostaną wprowadzone w życie bez wyjścia poza standardowe kompetencje i relacje między instytucjami.

Kluczową rolę w planowaniu i podejmowaniu decyzji strategicznych będą miały władze samorządu Gminy Wierzchlas – Wójt Gminy oraz Rada Gminy Wierzchlas. Natomiast działania wdrażające podjęte decyzje i zaplanowane kierunki działań będą realizowane przez jednostki organizacyjne Gminy we współpracy z administracją rządową, zewnętrznymi instytucjami pomocy społecznej i rynku pracy, służbą zdrowia, policją, strażą pożarną, przedsiębiorcami, podmiotami ekonomii społecznej a także ze społecznością lokalną.

Nadzór nad Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych sprawować będzie:

1. Rada Gminy Wierzchlas – przyjmuje i zatwierdza zmiany w strategii.
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzchlesie – monitorowanie, realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
3. Powiatowe oraz gminne instytucje w obszarze wsparcia społecznego, opieki zdrowotnej, edukacji, bezpieczeństwa, rynku pracy oraz organizacji pożytku publicznego.

Realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie koordynował Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzchlesie. Ze względu na szeroki zakres tematyczny strategii, łączący zagadnienia z dziedziny pomocy społecznej, zatrudnienia, edukacji, ochrony zdrowia zostanie powołany zarządzeniem Wójta Gminy zespół do spraw wdrażania i monitoringu strategii. W skład zespołu powinni wejść przedstawiciele instytucji zaangażowanych w realizację strategii. Zadaniem zespołu będzie analiza i wymiana informacji na temat problemów i potrzeb społecznych w zakresie objętych strategią; śledzenie i ocena wpływu uwarunkowań zewnętrznych na aktualność założeń strategii oraz przedkładanie wniosków do władz Gminy. Obsługę administracyjno-techniczną Zespołu zapewni GOPS w Wierzchlesie.

9.2. Monitoring i ewaluacja realizacji strategii.

W strategii zostały określone zadania, które stanowią cel dla ogółu lokalnego społeczeństwa oraz instytucji publicznych i niepublicznych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej w Gminie Wierzchlas. Aby cele zawarte w strategii były zrealizowane, należy nawiązać i utrzymywać współpracę między instytucjami z terenu Gminy jak również powiatu, których dotyczą obszary zawarte w strategii. Współpraca w działaniu jest jedną z najważniejszych zasad decydujących o sprawnym wdrożeniu i powodzeniu w realizacji strategii.

Równoległe z realizacją strategii powinien zachodzić jej monitoring i ewaluacja. Monitoring pozwala na sprawdzenie, czy zaplanowane działania są wdrażane w założony sposób. Natomiast ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji, czy osiągnięto zakładane rezultaty oraz czy pozwoliły one i w jakim stopniu na realizację celów strategii. Monitorowanie realizacji strategii stanowi podstawę sprawozdawczości, zarządzania zmianą oraz ewaluacji.

Postępy w realizacji strategii będą monitorowane przez zespół do spraw wdrażania i monitoringu strategii powołany przez Wójta Gminy Wierzchlas.

Monitoring strategii będzie prowadzony w okresach dwuletnich – za każde zakończone dwa lata kalendarzowe. Zebrane dane powinny być analizowane, a następnie opracowywane w formie raportów z monitoringu strategii. Zaleca się aby dwuletnie raporty z monitoringu były opracowywane do końca czerwca roku następującego po okresie sprawozdawczym a następnie przedkładane Wójtowi i Radzie Gminy Wierzchlas. Raporty te powinny zawierać między innymi:

- Przebieg procesu monitorowania strategii.
- Ocenę wpływu uwarunkowań zewnętrznych na aktualność założeń strategii,
- Informacje o bieżącej sytuacji społeczno - ekonomicznej w gminie
- Prezentację priorytetów, celów oraz realizowanych wskaźników wdrażania strategii,
- Opis realizowanych działań pod względem jakościowym i ilościowym.
- Wnioski i rekomendacje.

Ewaluacja będzie prowadzona według kryterium adekwatności, trwałości oraz użyteczności. Każde kryterium może być mierzone w różny sposób, co oznacza, że może posiadać różne miary wartości. Na potrzeby ewaluacji i monitoringu przyjęte zostaną wskaźniki zaplanowane w strategii.

9.3. Finansowanie wydatków związanych z realizacją strategii.

Realizacja działań zaplanowanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wierzchlas na lata 2017-2025 wymaga odpowiednich zasobów finansowych.

Głównym źródłem finansowania strategii będzie budżet Gminy. Większość działań obejmujących sferę lokalnej polityki społecznej realizują jednostki organizacyjne Gminy w ramach swoich statutowych zadań. Pewien zakres działań realizowany jest wspólnie przez samorząd Gminy Wierzchlas, Powiatu Wieluńskiego, samorząd Województwa Łódzkiego oraz jednostek samorządu terytorialnego na podstawie zawieranych pomiędzy nimi porozumień. Ponadto znaczna część środków na realizację lokalnej polityki społecznej będzie pochodzić z budżetu państwa w postaci subwencji ogólnej jak i dotacji celowych.

Drugą grupę źródeł finansowania stanowią środki z Europejskiego Funduszu Społecznego dostępne w ramach perspektywy obejmującej lata 2014-2020. Dla założeń Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych znaczenie będą miały Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój oraz Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2014-2020, umożliwiające pozyskanie środków z EFS na walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Precyzyjne określenie wysokości środków potrzebnych do realizacji zadań strategii nie wydaje się możliwe ani celowe z uwagi na dynamicznie zmieniające się uwarunkowania polityczne, prawne i ekonomiczne. Ponadto szeroki zakres tematyczny dokumentu, dziewięcioletni okres jego obowiązywania ograniczają planowanie finansowania strategii.

W związku z powyższym adekwatne potrzeby finansowe będą tworzone w momencie panowania i aktualizacji budżetu Gminy (w tym planów finansowych poszczególnych jednostek organizacyjnych) oraz opracowywania programów czy projektów.

Budżet niezbędny do osiągnięcia celów strategii corocznie podlega zatwierdzeniu przez Radę Gminy Wierzchlas.

10. Zakończenie.

Realizacja celów zapisanych w Strategii możliwa będzie dzięki wspólnej pracy dotychczasowych instytucji oraz nowych sojuszników zainteresowanych działaniami na rzecz mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Zbudowana siatka celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań uwzględnia najistotniejsze obszary życia społecznego, które winny być sferą oddziaływania samorządu. Samorząd lokalny jako kreator lokalnych rozwiązań wspiera rodzinę w jej naturalnym środowisku, stara się redukować społeczne skutki ubóstwa, bezrobocia i uzależnień.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wierzchlas na lata 2017-2025 jest wieloletnim dokumentem planistycznym i może ulegać zmianom czy modyfikacji. Aktualizacja Strategii odbywa się wyłącznie w formie pisemnej w trybie przewidzianym dla jej uchwalenia tj. przez podjęcie uchwały Rady Gminy.

Spis tabel.

Tabela 1. Ludność Gminy Wierzchlas w latach 2013-2016	8
Tabela 2. Ludność według ekonomicznych grup wieku.	9
Tabela 3. Ruch naturalny ludności w Gminie Wierzchlas.	9
Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Wierzchlas w latach 2010 – 2016.	10
Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w Gminie Wierzchlas wg sektorów własnościowych w latach 2013 – 2015.	10
Tabela 6. Gospodarstwa domowe z dochodami z różnych źródeł.	11
Tabela 7. Sytuacja na rynku pracy w Gminie Wierzchlas w latach 2012 – 2016.	11
Tabela 8. Dochody i wydatki przypadające na 1 mieszkańca w Gminie Wierzchlas w latach 2013 – 2016.	12
Tabela 9. Liczba mieszkań w Gminie Wierzchlas w latach 2010 – 2015.	13
Tabela 10. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w Gminie Wierzchlas.	13
Tabela 11. Mieszkania wyposażone w łazienkę i centralne ogrzewanie – w % ogółu mieszkań w Gminie Wierzchlas.	13
Tabela 12. Dzieci w wieku 3-6 lat w Gminie Wierzchlas.	13
Tabela 13. Osoby i rodziny korzystające ze świadczeń pomocy społecznej w Gminie Wierzchlas w latach 2013 – 2016.	14
Tabela 14. Struktura wiekowa świadczeniobiorców pomocy społecznej w Gminie Wierzchlas w latach 2013 – 2015.	18
Tabela 15. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Wierzchlas w latach 2014 – 2016.	19
Tabela 16. Bezrobotni według wieku oraz bez kwalifikacji zawodowych.	20
Tabela 17. Wybrane dane dotyczące procedury Niebieskiej Karty w latach 2013-2016	21
Tabela 18. Wybrane dane charakteryzujące sprawców oraz ofiary przemocy domowej w Gminie Wierzchlas w 2016 roku.	22
Tabela 19. Wybrane dane dotyczące działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wierzchlesie w latach 2014 – 2016.	23
Tabela 20. Przestępstwa pospolite stwierdzone na terenie Gminy Wierzchlas w latach 2014 – 2016.	24

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy
Jacek Młynarczyk